

Věstník MZd ČR, částka 1/2010

DOPORUČENÝ POSTUP PŘI PROVÁDĚNÍ CHIRURGICKÉ K ASTRACE
V SOUVISLOSTI S PARAFILNĚ MOTIVOVANÝMI SEXUÁLNÍMI DELIKTY

ZN.: 60127/2009

REF.: MUDr. Helena Sajdlová, tel. 22497 2563

Účelem provádění chirurgické kastrace (dále jen „kastrace“) je prevence, popřípadě snížení rizika sexuálně motivované trestné činnosti páchané muži, kteří trpí společensky nebezpečnými formami sexuálních deviací (parafílií). Správně provedená kastrace a následné dodržování stanoveného režimu osobou, které byla kastrace provedena, může znamenat nejen efektivní ochranu společnosti, ale též šanci na návrat do občanského života.

V zájmu zajištění obdobného postupu zdravotnických zařízení indikujících provedení kastrace a provádějících kastraci se vydává tento doporučený postup:

čl. 1

Kastrací se rozumí zdravotní výkon odstraňující hormonálně aktivní část pohlavních žláz u muže s cílem potlačit jeho sexualitu. Chirurgický zákrok spočívá:

- a) v odstranění hormonálně aktivní dřeně varlat, kdy vazivová pouzdra varlat se ponechávají v šourku (terapeutická testikulární pulpektomie), nebo
- b) v úplném odstranění varlat.

čl. 2

(1) Kastrace se provádí zejména v případech přítomnosti společensky nebezpečné parafílie, a to buď takové, která je spojena s agresivním chováním k objektu (sadismus a patologická sexuální agresivita) nebo kde preferovaným objektem jsou děti před pubertou (pedofilie). Doporučuje se navrhnout provedení kastrace u pacientů, kteří z důvodu lékařsky ověřeného sklonu páchat násilné sexuálně motivované trestné činy jsou nebezpeční jiným osobám nebo kteří trpí sexuálně deviantními sklony, vážně ohrožujícími zdraví nebo život jiných osob a u nichž byly vyčerpány jiné možnosti léčby a splněny podmínky stanovené právními předpisy.

(2) S ohledem na vývoj organismu v době dospívání lze kastraci provést pouze u pacientů starších 18 let.

čl. 3

Kontraindikace zdravotního výkonu

Kastrace se pacientovi neprovede, jestliže

- a) trpí akutním psychotickým onemocněním, nebo
- b) byly shledány obecné somatické kontraindikace provedení malého chirurgického výkonu.

čl. 4

Alternativy zdravotního výkonu

Alternativou kastrace je podávání léků (antiandrogenů nebo analog gonadoliberinů), které svým

farmakologickým účinkem snižují hladinu pohlavních hormonů a/nebo blokují jejich působení v cílových tkáních. Útlum sexuality při této léčbě není trvalý a závisí na pravidelné aplikaci léků.

čl. 5

Nežádoucí účinky

Nežádoucími účinky kastrace, které jsou zapříčiněny dlouhodobě sníženou hladinou pohlavních hormonů, jsou zejména

- a) některé sexuální dysfunkce snížení sexuální aktivity a snížení zájmu o sex, mohou se vyskytnout poruchy ztopoření, potíže s dosahováním pocitového vyvrcholení, nepřítomnost ejakulátu,
- b) rozvoj osteoporosy,
- c) pokles nálady,
- d) anémie,
- e) nespecifické oslabení imunity,
- f) zvýšené riziko vzniku obezity,
- g) zvýšená činnost hypofýzy, která může vést i ke zvýšené produkci prolaktinu.

Žádost o provedení kastrace, poučení a souhlas pacienta s provedením kastrace

čl. 6

(1) Kastrace se pacientovi podle [§27a](#) odst. 1 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“) provede na základě

- a) jeho žádosti; s ohledem na závažnost nevratného výkonu se doporučuje písemná forma žádosti, a
- b) schválení odbornou komisí.

(2) Doporučuje se před předložením žádosti pacienta odborné komisi prokázat vysokou míru pravděpodobnosti spáchání násilného sexuálně motivovaného trestného činu nebo nebezpečnost sexuálně deviantního sklonu dvěma nezávislými lékařskými vyjádřeními.

(3) Žádost pacienta s přílohami se postupuje odborné komisi ustavené zdravotnickým zařízením, které chirurgický výkon provádí. Členy odborné komise jsou

- a) dva lékaři se způsobilostí v oboru sexuologie, lékař se způsobilostí v oboru psychiatrie nebo klinická psychologie a lékař se způsobilostí v oboru urologie; dva lékaři nesmí být na případu zúčastněni; členem odborné komise není ošetřující lékař pacienta, který provedení zdravotního výkonu doporučil, a
- b) právník.

(4) K žádosti se připojí písemný souhlas pacienta s provedením kastrace, lékařská vyjádření podle odstavce 2 a vyjádření vedoucího sexuologického oddělení, jehož součástí je diagnóza a popis dosavadní léčby.

(5) Doporučuje se pacienta a v případě pacienta zbaveného způsobilosti k právním úkonům též

zákonného zástupce vždy přizvat k jednání odborné komise, a to za účelem ověření informovanosti pacienta o kastraci, o důsledcích a rizicích jejího provedení, pochopení zákroku a jeho důsledků a souhlasu s jejím provedením a dále za účelem vysvětlení stanoviska odborné komise k projednávanému případu.

(6) Žádost pacienta s přílohami, stanovisko odborné komise a záznam z jednání odborné komise jsou součástí zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi.

čl. 7

(1) O provedení kastrace musí být pacient v souladu s [§23](#) a [§27a](#) odst. 2 zákona řádně poučen. V rámci poučení je třeba pacienta informovat o tom, že tento zdravotní výkon

- a) je výkonem nevratným a současně má povahu sterilizace, která vylučuje biologické otcovství,
- b) způsobuje snížení sexuální aktivity a snížení zájmu o sex; rovněž se mohou vyskytnout poruchy ztopoření a potíže s dosahováním pocitového vyvrcholení,
- c) způsobuje další nežádoucí účinky (čl. 6),
- d) vyžaduje celoživotní dispenzarizaci v příslušném zdravotnickém zařízení; zejména jde o účast na sexuologicko-psychiatrických kontrolách v termínech určených příslušným ošetřujícím lékařem a sledování stavu kostní dřeně (riziko osteoporózy) a lipidového metabolismu (riziko obezity, zvýšení hladiny cholesterolu).

(2) Součástí poučení je i informace o důsledcích neúčasti v dispenzarizaci a nedodržování pokynů příslušného ošetřujícího lékaře.

(3) Na základě poučení podle odstavce 1 a 2 pacient s provedením kastrace vysloví či nevysloví souhlas.

Souhlas musí být vysloven v souladu s [§23](#) zákona. Vzhledem k tomu, že kastrace je nevratný výkon s vážnými následky, doporučuje se zvolit písemnou formu souhlasu. Písemná forma souhlasu musí mít náležitosti stanovené vyhláškou [č. 385/2006 Sb.](#), o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů. Vzor písemného informovaného souhlasu je uveden v příloze.

čl. 8

Jde-li o pacienta zbaveného způsobilosti k právním úkonům, podá se poučení podle čl. 7 jeho zákonnému zástupci; je však nezbytné pacienta přiměřeně poučit, a to v návaznosti na míru jeho schopnosti dostatečně porozumět důvodům a důsledkům provedení kastrace, a úměrně k jeho mentálním schopnostem respektovat jím vyslovený názor (souhlas nebo nesouhlas s provedením kastrace).

čl. 9

Doporučuje se, aby zdravotnické zařízení, v jehož péči je pacient, který požádal o provedení kastrace (zejména psychiatrické léčebny), vedlo evidenci podaných žádostí o provedení kastrace a evidenci provedených kastrací. Současně je v evidenci zaznamenáno, zda jde o pacienta zbaveného způsobilosti k právním úkonům. Součástí evidence nemůže být žádný osobní údaj pacienta.

MUDr. Markéta Hellerová, v. r.

náměstkyně pro zdravotní péči
pověřená řízením sekce zdravotního pojištění

Příloha

VZOR INFORMOVANÉHO SOUHLASU S PROVEDENÍM CHIRURGICKÉ KASTRACE

Zdravotnické zařízení:

Jméno a příjmení pacienta:

Rodné číslo, popř. datum narození:

Vážený pane,

rozhodl jste se podstoupit chirurgickou kastraci a o její provedení jste písemně požádal.

- 1) Účelem provádění chirurgické kastrace je prevence, popřípadě snížení rizika sexuálně motivované trestné činnosti páchané muži, kteří trpí společensky nebezpečnými formami sexuálních deviací.
- 2) Kastrací se rozumí zdravotní výkon odstraňující hormonálně aktivní část pohlavních žláz u muže s cílem potlačit jeho sexualitu. Jde o nevratný zdravotní výkon. Chirurgický zákrok spočívá v
 - a) odstranění hormonálně aktivní dřeně varlat, kdy vazivová pouzdra varlat se ponechávají v šourku (terapeutická testikulární pulpektomie), nebo
 - b) úplném odstranění varlat.
- 3) Nežádoucími účinky kastrace jsou zejména:
 - a) trvalá ztráta biologického otcovství,
 - b) některé sexuální dysfunkce, a to snížení sexuální aktivity a snížení zájmu o sex; též se mohou vyskytnout poruchy ztopoření, potíže s dosahováním pocitového vyvrcholení, nepřítomnost ejakulátu,
 - c) rozvoj osteoporosy (řidnutí kostí), d) pokles nálady,
 - e) anémie,
 - f) nespecifické oslabení imunity,
 - g) zvýšené riziko vzniku obezity,
 - h) zvýšená činnost hypofýzy, která může vést i ke zvýšené produkci prolaktinu.
- 4) Po provedení chirurgické kastrace je nutná celoživotní dispenzarizace (sledování a kontroly zdravotního stavu); zejména jde o účast na sexuologicko-psychiatrických kontrolách v termínech určených příslušným ošetřujícím lékařem a sledování stavu kostní dřeně (riziko osteoporózy) a lipidového metabolismu (riziko obezity, zvýšení hladiny cholesterolu).
- 5) Alternativou chirurgické kastrace je podávání léků, které svým farmakologickým účinkem snižují hladinu pohlavních hormonů a/nebo blokují jejich působení v cílových tkáních. Útlum sexuality při této léčbě není trvalý a závisí na pravidelné aplikaci léků.

Prohlášení pacienta:

Prohlašuji, že jsem k žádosti o provedení chirurgické kastrace dospěl po důkladném poučení ze strany ošetřujícího lékaře o povaze tohoto zdravotního výkonu. Jsem přesvědčen, že můj zdravotní stav vyžaduje trvalý útlum sexuální aktivity tak, abych lépe odolával svým deviantním sexuálním puzením.

Byl jsem podrobně seznámen s možnými nepříznivými vlivy chirurgické kastrace na můj zdravotní stav v budoucnosti. Podanému poučení jsem porozuměl. Měl jsem možnost klást doplňující otázky, na které mi bylo odpovězeno.

Beru na vědomí, že pro uvedené zdravotní problémy je nezbytné, aby pacienti po chirurgické kastraci zůstali v dlouhodobé dispenzární péči ambulantního sexuologického oddělení, které zajistí pravidelné kontroly stavu kostní tkáně, stejně jako pravidelné kontroly metabolických funkcí.

Tento souhlas je udělen svobodně podle mé vlastní vůle bez jakéhokoliv nátlaku.

Podpis pacienta:

V dne

Podpis lékaře:

V dne

EPI S